

*Слободан Сїасић,
судија Вишег трговинског суда, Београд*

Сентенце Вишег трговинског суда

**Обострано поштовање суда и странака
(Члан 423. ст. 1. тач. 3. Закона о парничном поступку)**

Парничне странке морају озбиљно да схвате суд. Оне морају да воде рачуна шта пишу у својим поднесцима. Исто тако и суд мора озбиљно да схвати парничне странке. То подразумева да суд треба да сматра да оно што парничне странке наводе у својим поднесцима одговара правом стању ствари.

Из образложења

Испитујући благовременост поднетог предлога за понављање поступка првостепени суд је нашао да је исти неблаговремен, будући да је законски заступник туженог Ј. П. предметну пресуду примио дана 7.6.2002. године те да је тужени предлог за понављање поступка поднео дана 8.7.2002. године, што значи да је исти поднет након истека рока од 30 дана од дана уручења правноснажне пресуде законском заступнику туженог.

Виши трговински суд сматра да је првостепени суд правилно решио када је одбацио као неблаговремен предлог за понављање поступка поднет од стране туженог.

Према одредби члана 423. став 1. тачка 3. Закона о парничном поступку у случају из члана 421. тачка 3. овог закона предлог за понављање поступка подноси се у року од 30 дана и то ако странку која је правно лице није заступало овлашћено лице. Пошто је по самим наводима из предлога законски заступник туженог прав-

носнажну пресуду примио дана 7.6.2002. године, те како је пуномоћник туженог предлог за понављање поступка поднео дана 8.7.2002. године, то је предлог за понављање поступка неблаговремен јер је поднет након истека законског рока за његово подношење.

Виши трговински суд није прихватио жалбене наводе пуномоћника туженог из предлога да је приликом састављања предлога за понављање поступка омашком навео датум пријема правноснажне пресуде од стране законског заступника туженог 7.6.2002. године уместо 8.6.2002. године, када је именовани заиста примио односну пресуду и када је сазнао за разлог понављања поступка. Виши трговински суд не прихвата и став жалиоца да је првостепени суд требало да приликом оцене благовремености предлога цени изјаву А. П. 5.7.2002. године у којој је он навео да је правноснажну пресуду примио дана 8.6.2002. године, те да је првостепени суд био дужан да отклони несагласност између навода у предлогу и доказа који те наводе требају да потврде.

Парничне странке морају озбиљно да схвате суд. Оне морају да воде рачуна шта пишу у својим поднесцима. Исто тако и суд мора озбиљно да схвати парничне странке. То подразумева да суд треба да сматра да оно што парничне странке наводе у својим поднесцима одговара правом стању ствари. У конкретном случају првостепени суд је тако поступио. Прихватио је као истиниту чињеничну тврдњу пуномоћника предлагача да је законски заступник туженог правноснажну пресуду примио дана 7.6.2002. године. У таквој ситуацији првостепени суд није имао никакву потребу да чита изјаву приложену уз жалбу туженог против решења Трговинског суда у Б. XXXVI П2. број 3572/01-99 од 18.6.2002. године. Са друге стране ова изјава није приложена уз предлог за понављање поступка.

Ни другостепени суд није дужан да отклања евентуалну несагласност између чињеничних навода из предлога за понављање поступка и изјаве А. П. од 5.7.2002. године која је неблаговремено приложена уз поднесак туженог од 7.3.2003. године и да из тог разлога укине побијано првостепено решење. Тужени из свог евентуалног пропуста не може уживати погодности у погледу уважавања жалбе.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 4430/03 од 30.6.2003. године)

**Апсолутна ненадлежност суда
(Члан 16. ст. 1. и 2. Закона о парничном поступку)**

За одлучивање по захтеву за поништај процене висине и структуре капитала није надлежан суд већ Агенција за приватизацију Републике Србије.

Из образложења

Предмет ове парнице је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се обавезу тужени да пониште процену висине капитала туженог „Б“ АД Б, у висини од

208.839.263,00 динара и структуру капитала: 62,5% друштвеног капитала, 1,72% акцијског капитала физичког лица и 35,78% капитала акцијског фонда Републике Србије, те да изврше повраћај у пређашње стање и спроведу нову процену капитала.

Правилно резонује првостепени суд када сматра да за одлучивање о оваквом захтеву није надлежан трговински суд ни било који други суд. За поступање по овој тужби и оваквом тужбеном захтеву суд није надлежан, већ је надлежан управни орган - Агенција за приватизацију Републике Србије. Првостепени суд се детаљно позвао на одговарајуће прописе из којих произлази апсолутна ненадлежност суда, односно надлежност напред поменутог управног органа за поступање по захтеву тужилаца.

Пошто је правилно нашао да је трговински суд апсолутно ненадлежан за поступање у овој правној ствари, то је првостепени суд правилно одлучио и да одбаца тужбу. Оваква одлука суда правно је утемељена у одредби члана 16. став 1. и 2. Закона о парничном поступку, у вези са члановима 15. и 282. став 1. Закона о парничном поступку.

Супротно наводима жалиоца, Виши трговински суд сматра да се првостепени суд ваљано позвао на одредбу члана 22. Закона о приватизацији („Службени гласник Републике Србије“, бр. 38/01 и 18/03). Такође је погрешан правни став жалиоца исказан у жалби да се у конкретном случају ради о спору у вези са применом прописа о приватизацији. У конкретном случају се не ради о спору који решава суд у смислу члана 1. Закона о парничном поступку, већ о управној ствари за коју је надлежан управни орган - Агенција за приватизацију Републике Србије.

На темељу изнетих разлога и на основу члана 380. тачка 2. Закона о парничном поступку, Виши трговински суд је одбио жалбу тужилаца као неосновану и потврдио решење првостепеног суда.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 7870/03 од
24.11.2003. године)

Тужба за утврђење. Права на акције (Члан 187. Закона о парничном поступку)

Дозвољена је свака тужба било ког лица управљена према било ком акционарском друштву, са тужбеним захтевом за утврђење права на акције, упис акција и издавање потврде о акцијама.

Из образложења

Преостали предмет расправљања у овој парници је тужбени захтев тужилаца да им се утврди право на одређени број деоница по основу уписа која им нису призната од стране туженог за пуни радни стаж и да се обавезе тужени да изврши упис права тужиоцима на преостали број деоница, као и да им изда потврду о деоницама.

Првостепени суд одбацује тужбу побијаним решењем, сматрајући да је тужбени захтев недозвољен, јер контролу читавог поступка својинске трансформације врши Дирекција за процену вредности капитала о чему доноси решење, које је коначно у управном поступку и против кога се може покренути управни спор.

Из овог резоновања првостепеног суда следи закључак да он сматра да тужиоци немају права да поднесу тужбу са предметним тужбеним захтевом, већ да заштиту својих права могу остварити пред Вишим трговинским судом у управно-рачунском спору.

Но, и поред тога, првостепени суд се упушта у мериторно одлучивање дајући разлоге у образложењу решења, који указују на неоснованост тужбеног захтева. Управо ово представља противречност између изреке и образложења нападнутог решења, због чега је жалба тужилаца основана, будући да се ради о апсолутно битној повреди одредаба парничног поступка из члана 354. став 2. тачка 14. Закона о парничном поступку, због које се побијано решење мора укинути.

Поред ове повреде одредаба парничног поступка, првостепени суд је погрешно применио материјално право.

Виши трговински суд стао је на правно становиште да је дозвољена тужба било којег лица управљена према сваком акционарском друштву, са тужбеним захтевом за утврђивање права на акције, упис акција и издавање потврде о акцијама. Ова тужба није забрањена било којим позитивним прописом. У конкретном случају тужиоци не траже поништај својинске трансформације, већ траже акције туженог акционарског друштва. По оваквом тужбеном захтеву мора се мериторно одлучити. О овом спорном односу мора се у смислу члана 1. Закона о парничном поступку расправити пред судом. Врховни суд је у својој ревизијској одлуци изрекао да је у конкретном случају трговински суд стварно надлежан за суђење по овако постављеном тужбеном захтеву. Ако је сматрао да тужиоцима по материјалном праву не припадају акције туженог акционарског друштва, првостепени суд је требало да одбије тужбени захтев, а не да одбаци тужбу.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 7507/03 од 7.11.2003. године)

Пресуда на основу признања (Члан 331. ст. 2. Закона о парничном поступку)

Не може се донети пресуда на основу признања у парници по тужби за утврђење ништавости уписа у судски регистар.

Из образложења

Према одредби члана 331. ст. 2. Закона о парничном поступку суд неће донети пресуду на основу признања и када су испуњени потребни услови, ако нађе да је реч о захтеву којим странке не могу располагати (члан 3. ст. 3. ЗПП).

У конкретном случају првостепени суд није могао донети пресуду на основу признања, јер би признање тужбеног захтева од стране туженог било располагање које је у супротности са принудним прописима, јавним поретком и правилима морала. Наиме, суд по службеној дужности у току целог поступка пази на ништавост. О ништавости уписа у судски регистар може одлучивати једино суд мериторно, а такав тужбени захтев не може признати тужени, јер би то било располагање странке у супротности са одредбом члана 3. ст. 3. Закона о парничном поступку.

Услед тога је потпуно ирелевантно ко је дао изјаву о признању тужбеног захтева у име туженог, да ли је то признање пуноважно или није, односно да ли је предметно признање накнадно одобрено од стране овлашћеног лица или није. Битно је само то да у конкретном случају нису били испуњени законски услови за доношење пресуде на основу признања.

(Пресуда Вишег трговинског суда Пж. 4797/03 од
30.6.2003. године)

Дозвољеност предлога за ликвидацију (Члан 154. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији)

За дозвољеност предлога за ликвидацију предузећа није неопходно потребно да предлог потпишу и поднесу сви оснивачи.

Из образложења

Жалбом побијаним првостепеним решењем одбачен је као недозвољен предлог за отварање поступка ликвидације над ликвидационим дужником ДОО „А“ из П. поднет од стране оснивача О. В. и И. Ђ. обоје из П.

Првостепени суд је утврдио, а то је и неспорно, да ликвидациони дужник има три оснивача, да су то предлагачи за отварање поступка ликвидације и Б. М. из Б. Н. С, да се Б. М. противи предлогу за покретање поступка ликвидације с обзиром да предузеће има имовину те и да даље успешно послује.

На основу ових чињеница, првостепени суд је позивом на чл. 154. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији донео ожалбено решење, изражавајући правни став да предлог за покретање поступка ликвидације морају да поднесу сви оснивачи и да исти мора бити заснован на њиховој сагласној вољи.

На основу чињеница које је првостепени суд утврдио није се могло донети ожалбено решење.

Чланом 333. Закона о предузећима, одређено је да се друштво са ограниченом одговорношћу оснива уговором о оснивању а ако га оснива један оснивач - одлуком о оснивању, те да друштво са ограниченом одговорношћу има статут.

Закон о предузећима је у чл. 334. ст. 1. тач. 3. и 4. одредио да уговор о оснивању друштва са ограниченом одговорношћу садржи све оно што је садржано у чл. 11. Закона, и одредбе о броју чланова друштва и поступку одлучивања у случају

једнаке поделе гласова, именовању директора и заступника друштва, а ако има више заступника о начину пословодства, заступање и потписивање друштва.

Статут друштва са ограниченом одговорношћу садржи и одредбе о престанку друштва у смислу чл. 335. ст. 1. тач. 9. Закона о предузећима.

Чланом 391. Закона о предузећима, одређено је да на ликвидацију друштва са ограниченом одговорношћу сходно се примењују одредбе Закона о предузећима које регулишу ликвидацију акционарског друштва.

Ликвидација акционарског друштва регулисана је у чл. 314. Закона о предузећима, који је у тач. 3. одредио да предлог за престанак акционарског друштва ликвидацијом може поднети суду и сваки акционар који има или представља најмање десетину основног капитала.

Из поменутих законских одредби јасно произлази да предлагачи као трећински власници имају активну легитимацију за подношење предлога за отварање поступка ликвидације.

То јасно произлази и из одредбе чл. 154. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији, којом одредбом је одређено да предлог за покретање поступка ликвидације могу поднети оснивач, власник, дужник, суд који води судски регистар и надлежни орган у републици односно надлежни савезни орган.

Из ове одредбе не произлази да предлог за отварање поступка ликвидације морају једногласно да поднесу сви оснивачи.

Право на подношење предлога за покретање поступка ликвидације мора се посматрати и у смислу одредбе чл. 391. а у вези са чл. 314. ст. 3. Закона о предузећима.

То право је морало бити регулисано и уговором о оснивању ликвидационог дужника и статутом ликвидационог дужника. Отуда је првостепени суд пре него што је донео ожалбено решење био дужан да позове предлагаче да доставе уговор о оснивању и статут из којих аката ликвидационог дужника је првостепени суд требало да утврди начин одлучивања код ликвидационог дужника, на који начин је одређен престанак рада ликвидационог дужника, како и на који начин и са којом важношћу оснивачи дужника доносе одлуке.

Толико што се тиче активне легитимације за подношење предлога за покретање поступка ликвидације, о ком предлогу је за сада преурађено одлучено одбацавањем истог.

Постојање имовине ликвидационог дужника и његово евентуално успешно пословање је ствар мериторног расправљања и првостепени суд ће у поновљеном поступку спровођењем валидних доказа битних за одлучивање, утврдити да ли постоје услови из чл. 153. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији за отварање поступка ликвидације, ако утврди да не постоје онда се предлог одбија као неоснован, а не одбацује као недозвољен.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 26.1.2004. године)

**Имовина знатније вредности и спровођење стечајног поступка
(Члан 88. ст. 1. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији)**

Када стечајни дужник поседује имовину знатне вредности, тада стечајно веће не може донети одлуку којом се стечајни поступак отвара и истовремено закључује без његовог спровођења.

Из образложења

Првостепеним решењем од 06.8.2003. године отворен је и без спровођења закључен поступак стечаја над стечајним дужником.

Првостепени суд је утврдио да стечајни дужник поседује основна средства и канцеларијску опрему у износу од 450.000,00 динара и потраживања од купаца у висини од 2.954.000,00 динара, да стечајни дужник има обавезе према купцима која међусобна потраживања и дуговања би се пребила, да обавезе стечајног дужника по основу неплаћених зарада износе 285.676,00 динара, пореза и доприноса у износу од 649.696,00 динара, обавезе према добављачима у износу од 3.891.000,00 динара и кредит узет од „А“ из К. у износу од 352.947,00 динара и да из наведених разлога вештак путем кога је утврђена актива и пасива стечајног дужника сматра да поступак стечаја над дужником треба отворити и без спровођења га закључити јер не постоји ни имовина из које би се намирили трошкови вођења поступка и да је са овим мишљењем вештака сагласан стечајни судија.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд сматра да су испуњени услови из чл. 88. стечајног Закона за доношење ожалбеног решења.

Овако изражени правни резон првостепеног суда је потпуно погрешан.

Као прво, не стоји тврдња првостепеног суда да се из постојеће имовине стечајног дужника не би могли покрити ни трошкови стечајног поступка. Не објашњава првостепени суд на основу чега је дошао до тако погрешног закључка. Колико то по мишљењу вештака и првостепеног суда треба да износе трошкови стечајног поступка у ситуацији неспорне имовине у вредности од 450.000,00 динара и потраживања у износу од 2.954.000,00 динара.

Као друго, имовина дужника и његова потраживања нису незнатне него су знатне вредности. Отуда не постоји законски услови из чл. 88. стечајног закона за доношење ожалбеног решења без спровођења поступка стечаја. То зато што постоји имовина из које се бар делимично могу намирити утврђена потраживања поверилаца. Они се намирују из уновчене имовине из које се ствара стечајна маса а по одбитку трошкова стечајног поступка. У конкретној ситуацији првостепени суд је морао да отвори поступак стечаја, одреди стечајног управника, објави оглас о отварању поступка стечаја, позове повериоце да пријаве потраживања, покуша да уновчи имовину стечајног дужника и из ње по одбитку трошкова стечајног поступка делимично и сразмерно утврђеним потраживањима намири повериоце.

Ожалбено решење од 06.02.2003. године је стога донето погрешном применом чл. 88. стечајног Закона.

У поновљеном поступку првостепени суд ће отворити поступак стечаја, одредити стечајног управника и спровести поступак стечаја на начин одређен стечајним законом.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 8918/03 од 26.1.2004. године)

**Упис промене лица овлашћеног за заступање
(Члан 33. и 34. Закона о поступку за упис у судски регистар и члан 69.
Уредбе о упису у судски регистар)**

О спорним питањима избора и разрешења директора не одлучује се у ванпарничном регистарском поступку, већ у парничном поступку по тужби за поништај одлуке о разрешењу претходног и именовању новог директора или за утврђење ништавости уписа у судски регистар.

Из образложења

Виши трговински суд налази да су у конкретном случају били испуњени сви формални и материјални услови за упис у судски регистар предвиђени одредбама чланова 33. и 34. Закона о поступку за упис у судски регистар, с обзиром да је пријаву поднело овлашћено лице субјекта уписа в.д. директора З. А, да су уз пријаву поднете прописане исправе из члана 69. Уредбе о упису у судски регистар и да је кључна исправа - Одлука Управног одбора о разрешењу односно именовању в.д. директора донета на начин и у поступку прописаном Законом и Статутом субјекта уписа.

У судско-регистарском поступку, који је по својој процесној природи ванпарнични поступак, регистарски суд испитује само да ли су у сваком конкретном случају испуњени формални и материјални услови за упис у судски регистар. То подразумева између осталог да су уз пријаву поднете прописане исправе, које су донете у законом и статутом субјекта уписа прописаном поступку и од стране надлежног органа.

У конкретном случају захтев за упис предлагача заснован је на одлуци Управног одбора од 7.6.2003. године о разрешењу в.д. директора В. М. и на одлуци Управног одбора од 7.6.2003. године о именовању в.д. директора З. А. Ове две исправе су сасвим довољне за усвајање захтева за упис промене лица овлашћеног за заступања код субјекта уписа.

Регистарски суд је правилно утврдио да је таква исправа донета у Законом прописаном и Статутом предвиђеном поступку од стране за то надлежног органа. Више од тога регистарски суд у овом поступку није морао да утврђује. Питања постојања кворума на седници Скупштине предлагача, начина конституисања Управног одбора и друга питања регистарски суд утврђује као околности које су од значаја за упис у судски регистар. Те околности регистарски суд утврђује из

исправа које су приложене уз пријаву за упис. Регистарски суд полази од претпоставке да су те исправе законите, односно правно ваљане, док се то супротно не докаже у неком другом поступку.

Својство законског заступника предузећа стиче се одлуком Управног одбора о избору на ту функцију, а не уписом у судски регистар лица овлашћеног за заступање субјекта уписа. Разрешени в.д. директор предлагача не може се више сматрати законским заступником и као такав лицем овлашћеним за заступање субјекта уписа, будући да је донета одлука надлежног органа о разрешењу са те функције. Разрешени в.д. директор ништа не може добити евентуалним укидањем решења регистарског суда о упису промене лица овлашћеног за заступање. Ово стога, што и даље остаје пуноважна одлука о његовом разрешењу и именовану новог в.д. директора субјекта уписа.

У судски регистар се не уписује директор предузећа, као орган предузећа, већ се уписују имена лица овлашћених за заступање субјекта уписа као податак о субјекту уписа од значаја за правни промет, односно за трећа лица (члан 23. Закона о поступку за упис у судски регистар). У регистарском поступку се одлучује о томе да ли предузеће - субјект уписа има право на упис промене података о лицу овлашћеном за заступање (члан 5., 32., 33. и 34. Закона о поступку за упис у судски регистар), а не о томе ко је директор предузећа односно да ли је директор предузећа разрешен законито или не.

У регистарском поступку се не одлучује о субјективним правима и статусу лица која су као заступници предузећа уписана у судски регистар, већ о праву предузећа да се у регистар упишу промене података о предузећу. Разрешени директор предузећа има право да тужбом у парничном поступку побија одлуку о свом разрешењу према одредбама чланова 79. и 80. Закона о предузећима, односно према прописима о радним односима, али не да то чини у регистарском поступку. О спорним питањима избора и разрешења директора не одлучује се у ванпарничном регистарском поступку, већ се спорови о избору и разрешењу органа у предузећима и другим правним субјектима решавају у парничном поступку по тужби.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 7237/03 од 30.10.2003. године)

Благовременост пријаве уписа у судски регистар (Члан 29. Закона о поступку за упис у судски регистар)

Регистарски суд одбачајем као неблаговремене пријаве за упис у судски регистар промене података од значаја за правни промет субјекта уписа, не може лишити права предлагача, које му је установљено правноснажном судском пресудом.

Из образложења

Решењем Трговинског суда у Б. XII Фи. број 10974/01 од 30.9.2003. године одбачен је предлог Е Х. К, Н, којим је тражио да се у судски регистар овог суда, на регистарском улошку број 1-3780-00 противнику предлагача „П. Т´ АД Б. - З. уписе податак да је предлагач улагач са улогом од 51% укупног капитала противника предлагача, као неблагоприятен.

Регистарски суд је утврдио да су се услови за подношење пријаве од стране предлагача за упис тражених података стекли 7.11.1996. године, када је предлагач сазнао за чињеницу да „П. Т“ тада ЕИ „П. Х“ није кроз судски регистар спровео упис промене капитала у складу са Одлуком свог Радничког савета од 11.9.1991. године, а пријаву - предлог за упис је поднео дана 24.10.2001. године.

Полазећи од овог утврђења регистарски суд је закључио да је захтев предлагача за упис података од значаја за правни промет који се односе на капитал противника предлагача неблагоприятен.

Овакав закључак регистарски суд је правно утемељио на одредби члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар, којом је прописано да се пријава за упис у судски регистар подноси у року од 15 дана од дана када су се стекли услови за упис оснивања, организовања, повезивања или престанка субјекта уписа, статусних промена и промена организовања субјекта уписа, података о субјектима уписа значајних за правни промет и других чињеница одређених законом, ако посебним законом није утврђен други рок.

Виши трговински суд сматра да је побијано регистарско решење донето на бази погрешне примене материјалног права.

Регистарски суд је погрешно применио одредбу члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар.

Регистарски суд је пропустио да доведе у везу одредбе чланова 50. и 51. Закона о поступку за упис у судски регистар са одредбом члана 29. истог Закона.

Према одредбама члана 50. став 1. и 2. Закона о поступку за упис у судски регистар прописано је да учесник у поступку има право да захтева упис промена, односно брисање уписа одређених података значајних за правни промет у случајевима утврђеним законом. Учесник у поступку дужан је да при подношењу предлога означи фирму, односно назив и седиште противника предлагача и приложи исправе којима доказује основаност захтева за упис промена.

У конкретном случају субјект уписа није предлагач, већ противник предлагача. Субјект уписа - противник предлагача није извршио упис предлагача као свог оснивача у законском року из члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар, па је предлагач као оснивач субјекта уписа у својству учесника у поступку, поднео захтев за промену тог податка, како не би трпео последице пропуста субјекта уписа – противника предлагача.

Да би се применила одредба члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар у вези са чланом 50. истог закона потребно је да је пријаву за упис промене података у судском регистру поднео субјект уписа - у овом случају то је противник

предлагача. Само на субјекта уписа се односи рок из члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар, за кога је тај рок преклузиван. То даље значи да рок из члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар није преклузиван за учесника у поступку.

Са друге стране, у регистарским списима налази се делимична пресуда Привредног суда у Б. XXXVII П. број 683/98 од 14.3.2000. године у парници тужиоца Е. И Х. К. из Н. против туженог „П. Т“ АД Х. Предузеће за телекомуникационе системе и уређаје као правни следбеник ЕИ „П“ Б. којом је обустављен парнични поступак у односу на захтев да се наложи туженом да улог тужиоца у висини од 51% укупног основног капитала туженог упише у свој оснивачки акт и у своја општа акта, као и да изврши одговарајући упис промене у судски регистар Привредног суда у Б, све у року од 30 дана. Према истој пресуди одређено је да се поступак по овом захтеву настави пред Одељењем судског регистра по правилима ванпарничног поступка предвиђеним Законом о поступку за упис у судски регистар, а по правноснажности овог решења. Образлажући овакву одлуку Привредни суд у Б. је навео да за одлучивање о наведеном тужбеном захтеву није надлежан парнични суд, већ регистарски суд, пошто у конкретном случају тужбени захтев одговара правној последици коју предвиђа члан 51. Закона о поступку за упис у судски регистар у случају усвајања захтева из члана 50. истог Закона.

Претходно цитирана делимична пресуда Привредног суда у Б. постала је правноснажна дана 16.8.2000. године када је Виши привредни суд у Б. својом пресудом Пж. број 3818/00 одбио као неосновану жалбу тужиоца овде предлагача и потврдио делимичну пресуду Привредног суда у Б. П. број 683/98 од 14.3.2000. године.

Дакле, предлагач је правноснажним решењем Привредног суда у Б. које је садржано у делимичној пресуди П. број 683/98 од 14.3.2000. године упућен Пж.бр. 8128/03 на ванпарнични - регистарски поступак ради уписа промена у судски регистар у смислу чланова 50. и 51. Закона о поступку за упис у судски регистар. Стога, регистарски суд одбачајем пријаве за упис не може лишити права предлагача које му је установљено правноснажном судском одлуком. Правноснажне судске одлуке обавезују свакога, па и исти суд који је такву пресуду и донео.

Тачан је сам по себи навод у образложењу побијаног решења да се и на пријаву ЕИ „Х. К“ из Н, као и на пријаву сваког другог предлагача односи нужност постојања формалних - процесних услова за упис. Међутим, не може се прихватити закључак који је регистарски суд извео из претходног навода да на правни основ предметног захтева за упис по члановима 50. и 51. Закона о поступку за упис у судски регистар не утиче на опште процесне претпоставке (у конкретном случају да је пријава за упис поднета у прописаном року из члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар). У предметној судско-регистарској правној ствари правни и чињенични основ поднетог захтева предлагача управо је такве природе да се у односу на њега морала искључити примена одредба члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар. Разлози за закључак Вишег трговинског суда који се односе на одсуство примене члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар јаче

су снаге од разлога које је регистарски суд дао у прилог становишту да се и у овом случају мора применити одредба члана 29. цитираног Закона.

Следствено изнетом, не могу се прихватити ни ставови регистарског суда изражени у образложењу побијаног решења да право предлагача да захтевани упис тражи након протека рока из члана 29. Закона о поступку за упис у судски регистар доводи странке у неравноправан положај тиме што би наведено процесно ограничење важило само за једну од њих и довело би у питање правну сигурност као врхунско начело правног поретка. Ово стога што у конкретном случају није угрожена правна сигурност нити равноправност странака, будући да је предлагач поступио по правноснажној судској пресуди, на темељу које и почива начело правне сигурности и да се подношењем захтева за предметни упис субјект уписа – противник предлагача не би нашао у неравноправном положају у односу на предлагача као његовог оснивача, поготово у ситуацији када је пропустом субјекта уписа дошло до несклада у регистарском улошку Трговинског суда у Б. у односу са регистарским стањем у регистарском улошку код Трговинског суда у Н.

На темељу изнетих разлога и на основу члана 54. тачка 3. Закона о поступку за упис у судски регистар, Виши трговински суд је уважио жалбу предлагача, решење регистарског суда укинуо и предмет вратио регистарском суду на поновни поступак.

У поновном поступку регистарски суд ће предметну пријаву за упис третирати као благовремену и спровести поступак уписа промена у судски регистар у свему према одредбама чланова 50. и 51. Закона о поступку за упис у судски регистар.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 8128/03 од 4.12.2003. године)

Брисање неоснованог уписа. Правни интерес (Члан 60. Закона о поступку за упис у судски регистар)

Чињеница да је предлагач против субјекта уписа, као зависног предузећа свога дужника, покренуо парнични поступак ради наплате потраживања које има према оснивачу субјекта уписа, не доказује постојање правног интереса за подношење захтева за брисање неоснованог уписа у судски регистар промене лица овлашћеног за заступање субјекта уписа.

Из образложења

Предмет овог судско-регистарског поступка јесте захтев предлагача за брисање неоснованог уписа у судски регистар извршеног решењем Трговинског суда у Б. V Фи. број 166/03 од 30.4.2003. године на регистарском улошку број 1-78897-00, који се односи на предузеће „Н. Е“ ДОО Б. Спорним решењем на прилогу број 2 извршена је промена оснивача, тако што је уписано приступање оснивача: С. М, заједничког представника више власника, Т. И, заједничког представника више

власника и предузећа „Н. Е“ а.д. Б, а иступање оснивача Деоничког друштва за трговину „С“ Б. Предлагач сматра да је овај упис неоснован због тога што је извршен на основу ништавог уговора у циљу изигравања поверилаца оснивача који је иступио из друштва и стога што су све стране учеснице овог уговора биле несавесне.

Претходно испитујући захтев за брисање неоснованог уписа у судски регистар, регистарски суд је нашао да предлагач нема правни интерес за подношење захтева за брисање предметног уписа у судски регистар као неоснованог.

Виши трговински суд сматра да регистарски суд правилно резонује када закључује да предлагач није доказао постојање правног интереса за подношење предметног захтева за брисање неоснованог уписа у судски регистар. Ово стога што чињеница да је предлагач против субјекта уписа, као зависног предузећа свога дужника покренуо парнични поступак ради наплате потраживања које има према оснивачу субјекта уписа, не доказује постојање правног интереса за подношење предметног захтева. Предметним уписом нису повређена никаква права нити на закону засновани правни интереси предлагача. Управо ради заштите својих економских интереса предлагач води парнични поступак против зависних предузећа свог дужника АД „С“. Околност што је субјект уписа променио осниваче не утиче на исход већ покренуте парнице.

Регистарски суд је потпуно у праву када каже да одговорност зависног предузећа за обавезе матичног предузећа није прописана одредбама Закона о предузећима, те да уколико би се евентуална одговорност субјекта уписа за обавезе свог оснивача, заснивала на одредбама Закона о облигационим односима, иста би се утврђивала у односу на правно релевантан моменат настанка ове одговорности, тако да накнада промене оснивача субјекта уписа не би била од значаја за утврђивање исте одговорности.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 7824/03 од 24.11.2003. године)

Разлог за брисање неоснованог уписа (Члан 60. Закона о поступку за упис у судски регистар)

Исправа донета у незаконито спроведеном поступку не представља разлог за брисање неоснованог уписа, већ разлог за утврђење ништавости уписа.

Из образложења

Према члану 60. Закона о поступку за упис у судски регистар, регистарски суд брише неосновани упис у судски регистар по захтеву лица које има правни интерес ако је упис извршен без подношења прописане исправе, ако се после доношења решења о упису промене прописани услови за обављање делатности, односно по-

слова, и у другим случајевима у којима је упис био недопустив или је доцније постао недопуштен.

У конкретном случају предлагач је сам навео у захтеву за упис да тражи брисање неоснованог уписа из разлога што је предметни упис извршен на темељу ништаве исправе донете у незаконито спроведеном поступку.

Овај разлог није онај који прописује одредба члана 60. Закона о поступку за упис у судски регистар. Са тог разлога се не може поднети захтев за брисање неоснованог уписа. Са разлога ништавости исправе на основу које је извршен упис може се у смислу члана 62. став 1. Закона о поступку за упис у судски регистар поднети тужба за утврђење ништавости уписа у судски регистар.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 7824/03 од 24.11.2003. године)

Рок за сазивање седнице Скупштине акционарског друштва (Члан 250. ст. 3. Закона о предузећима)

Непоштовање законског рока за сазивање седнице Скупштине акционара повлачи за собом ништавост свих одлука Скупштине акционарског друштва које су донете на тако сазваној седници.

Из образложења

Правилан је чињенични закључак регистарског суда да Скупштина акционара АД „Ц. Т“ из Б. одржана дана 3.9.2003. године није била прописно сазвана.

Према члану 250. став 3. Закона о предузећима прописано је да се сазивање Скупштине објављује најмање 8 дана пре њеног одржавања на начин одређен Статутом.

Из члана 65. став 3. Статута предлагача произлази да се оглас о сазивању Скупштине објављује на огласној табли предузећа и у једном дневном листу најмање 8 дана пре њеног одржавања.

Како је од дана објављивања огласа у дневном листу „Б“ од 27.8.2003. године до одржавања седнице Скупштине дана 3.9.2003. године прошло 7 дана, произлази да седница Скупштине предлагача није заказана у року предвиђеном Законом о предузећима и Статутом предлагача.

Из правилног чињеничног закључивања, регистарски суд је извео и правилан правни закључак да све одлуке Скупштине предлагача проистекле из тако заказане седнице не могу производити правно дејство, па ни одлука о разрешењу чланова Управног одбора предлагача и о именовану нових, као ни одлуке новог Управног одбора предлагача о именовану и разрешењу директора, јер нису правноваљане и не представљају подобне исправе за упис промене лица овлашћеног за поступање код предлагача АД „Ц. Т“ Б.

Дакле, регистарски суд је правилно применио одредбе чланова 34. и 37. Закона о поступку за упис у судски регистар одбивши захтев за упис промене лица овлашћеног за заступање код предлагача као неоснован.

Жалбени навод предлагача да је дана 25.9.2003. године на огласној табли друштва истакнут позив за седницу Скупштине заказану за 3.9.2003. године противречи сам себи. Немогуће је или блаже речено нелогично да предлагач истиче позив на огласну таблу друштва дана 25.9.2003. године, за седницу која је одржана 22 дана раније 3.9.2003. године. У фотокопији сазивања огласа са огласне табле друштва које је жалилац приложио уз жалбу произлази да је позив за седницу Скупштине дана 3.9.2003. године истакнут на огласну таблу предузећа дана 25.9.2003. године из чега произлази да је у ситуацији да је предлагач истакао позив на огласну таблу дана 25.9.2003. године, исти не би производио правни учинак будући да је седница Скупштине предлагача већ претходно била и заказана и одржана дана 3.9.2003. године.

У конкретном случају ради се о законском року за сазивање седнице Скупштине од најмање 8 дана пре одржавања седнице Скупштине који је изричито предвиђен одредбом члана 250. став 3. Закона о предузећима. Законски рок се мора поштовати, што значи да његово непоштовање повлачи за собом правну последицу ништавости одлука које проистекну из тако сазване седнице Скупштине акционарског друштва.

Неосновано је позивање жалиоца да су сви акционари са правом гласа присуствовали седници Скупштине друштва и да су се сви они једногласно сагласили да се седница Скупштине одржи и поред тога што између сазивања и одржавања седнице није протекло 8 дана. Регистарски суд је у образложењу побијаног решења правилно констатовао да у конкретном случају не постоје докази да су на седници Скупштине која је одржана дана 3.9.2003. године били присутни сви чланови – акционари предлагача са правом гласа тако да није било места примени одредбе члана 252. став 7. Закона о предузећима.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 7136/03 од 30.10.2003. године)

**Приватизација. Додатно инвестирање. Повећање основног капитала
(Члан 281. ст. 1. и 4., 283., 284. ст. 1. чл. 302. Закона о предузећима, члан 18. и 69. Закона о хартијама од вредности)**

Купац друштвеног капитала који је постао већински акционар субјекта уписа (приватизације) не може позивањем на своју уговорну обавезу додатног инвестирања из Уговора о купопродаји друштвеног капитала елиминисати остале акционаре, тако што

ће без одлуке о емисији нових акција поднети захтев за упис повећања основног капитала субјекта уписа.

Из образложења

Изрека првостепеног решења Трговинског суда у Б. V Фи. број 8505/03 од 17.11.2003. године гласи:

„Одбија се захтев предлагача „Б. К. - Специјални транспорти“ АД Предузеће за транспортне услуге у друмском саобраћају, производне и трговинске делатности, Б, којим је тражио да се у судском регистру овог суда на регистарском улошку број 1-87701-00, на регистарском листу број 2, изврши упис повећања основног капитала у износу од 9.878.000,00 динара на дан 2.7.2003. године, као неоснован“.

Образлажући жалбене разлоге предлагач наводи да је на основу става заузетог на Округлом столу судија и Агенције за приватизацију, одржаног септембра месеца 2003. године, одређено да није потребно објављивати јавни позив за упис акција, нити прибављати решење Комисије за хартије од вредности о одобрењу и успешности нове емисије акција, јер се ради о реализацији из Уговора потписаног од стране предлагача са Агенцијом за приватизацију од 31.1.2003. године, а у складу са Законом о приватизацији („Службени гласник РС“, број 38/01) и Уредбом о продаји капитала и имовине јавном аукцијом („Службени гласник РС“, бр. 45/01 и 45/02).

Виши трговински суд у свему прихвата изнете разлоге од стране регистарског суда у прилог неоснованости захтева предлагача за упис повећања основног капитала.

У конкретном случају нису испуњени материјални услови из члана 34. Закона о поступку за упис у судски регистар, тако да је регистарски суд донео правилну и закониту одлуку када је одбио захтев предлагача за упис повећања основног капитала.

Предметни захтев за упис у супротности је са одредбама чланова 281. став 1. и 4. Закона о предузећима, 69. Закона о хартијама од вредности, 283. Закона о предузећима, 284. став 1. Закона о предузећима, 302. Закона о предузећима, 18. Закона о хартијама од вредности и 25. Уредбе о упису у судски регистар.

Како то правилно закључује регистарски суд скупштина акционарског друштва које жели повећати основни капитал новим улозима мора донети Одлуку о повећању основног капитала новом емисијом акција, уз ову Одлуку мора донети и Одлуку о емисији акција са садржином прописаном у члану 18. Закона о хартијама од вредности, затим објавити јавни позив за упис и уплату нове емисије акција, као и да за наведени поступак добије одобрење Комисије за хартије од вредности.

Без нове емисије акција не може се извршити повећање основног капитала, јер основни капитал акционарског друштва мора бити подељен на акције одређене номиналне вредности. Ако акционар врши упис и уплату акција он претходно мора имати Одлуку скупштине о врсти, броју и вредности нових акција које он тим својим радњама жели стећи. При томе, он не може ограничити остале акцио-

наре да учествују у новој емисији акција неопходној да би се извршило повећање основног капитала јер то изричито налаже одредба члана 302. Закона о предузећима. Купац друштвеног капитала који је постао већински акционар не може позивањем на своју уговорну обавезу додатног инвестирања из Уговора о купопродаји друштвеног капитала елиминисати остале акционаре, односно онемогућити их да и они учествују у новој емисији акција. Купац има могућности да изврши своју уговорну обавезу на тај начин што ће учествовати у новој емисији акција уплатом износа на који је уговором обавезан, али уз пружање могућности и осталим акционарима да упишу и уплате акције из нове емисије сразмерно номиналној вредности акција које поседује.

Став заузет на Округлом столу судија и Агенције за приватизацију који је одржан септембра месеца 2003. године није познат поступајућем већу Вишег трговинског суда. Чак и у случају да је такав став познат поступајућем већу, он не би могао да се примени на конкретан случај, будући да суд суди на основу Устава и Закона.

Напред цитирани законски прописи у сваком случају обавезују суд, те како предметни захтев за упис у судски регистар повећања основног капитала није у складу са принудним прописима, то је такав захтев морао бити одбијен на темељу одредбе члана 37. Закона о поступку за упис у судски регистар.

Са друге стране, ниједном одредбом Закона о приватизацији нити Уредбе о продаји капитала и имовине јавном аукцијом није прописано да субјект приватизације може уписати повећање основног капитала мимо и у супротности са процедуром која је прописана у Закону о предузећима, Закону о хартијама од вредности и Уредби о поступку за упис у судски регистар.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 8221/03 од
4.12.2003. године)

13. Вансудски раскид уговора о продаји друштвеног капитала (Члан 124. Закона о облигационим односима и члана 60. ст. 1. тач. 3. Закона о поступку за упис у судски регистар)

Када је у њему предвиђено да се за све спорове у вези са раскида уговара надлежност трговинског суда, тада нема места једностраном, вансудском раскиду уговора о продаји друштвеног капитала методом јавне аукције.

Из образложења

Као што је напред наведено предлагач - Агенција за приватизацију Републике Србије поднела је захтев за брисање неоснованог уписа на темељу одредбе члана 60. став 1. тачка 3. Закона о поступку за упис у судски регистар сматрајући да је спорни упис доцније дакле, након извршеног уписа постао недопуштен, тиме што је раскинут Уговор о купопродаји друштвеног капитала методом јавне аукције П/2 Ов. број 787/03 од 25.3.2003. године.

Виши трговински суд у свему прихвата разлоге које је регистарски суд дао у прилог своје одлуке којом је обуставио поступак за брисање неоснованог уписа. Правилно резонује регистарски суд када сматра да се у конкретном случају нису стекли услови за брисање неоснованог уписа у судски регистар противника предлагача с обзиром да уз захтев није достављена правноснажна судска одлука о раскиду уговора од стране надлежног суда. Овај правни закључак произлази из самог Уговора о купопродаји друштвеног капитала од 25.3.2003. године. Клаузулом 10.2. наведеног Уговора предвиђено је да у случају било каквог спора, несугласица или захтева који произлазе или су у вези са овим уговором, као и повреде, раскида или ништавости, надлежан Трговински суд у Б. Дакле, уговорне стране међу којима су и предлагач и противник предлагача стипулисале да се тај уговор може раскинути искључиво у судском поступку пред Трговинским судом у Б. То даље значи да Агенција за приватизацију Републике Србије као једна уговорна страна не може једностраном изјавом воље раскинути предметни уговор. Изјава једне од уговорних страна којом раскида Уговор о купопродаји друштвеног капитала методом јавне аукције не производи никакво правно дејство и на темељу ње се не може сматрати да је Уговор раскинут. За раскид оваквог уговора неопходна је одлука надлежног суда којом он изриче раскид. Једино у овом случају судска одлука има конститутивно дејство, јер њоме престаје уговорни однос између уговорних страна.

У конкретном случају предлагач - Агенција за приватизацију Републике Србије није ни поднела тужбу надлежном Трговинском суду у Б. за раскид уговора, већ је погрешно сматрајући да је за раскид довољна њена једнострана изјава воље поднела захтев регистарском - ванпарничном суду да брише као неоснован упис у судски регистар противника предлагача.

Предлагач се и у жалби и у претходно спроведеном поступку неосновано позивао на околност да је Агенција за приватизацију Републике Србије усмено предочила купцу да је његова обавеза да достави банкарску гаранцију у року од 30 дана од дана потписивања уговора. Ово стога што таква обавеза није стипулисана у писменој форми и не може обавезивати противника предлагача. Она би обавезивала противника предлагача само под условом да о једној таквој клаузули постоји сагласност свих уговорних страна, што у овом случају не стоји, будући да се противник предлагача децидно изјаснио да такву обавезу, наметнуту од стране Агенције за приватизацију Републике Србије, није прихватио.

Како у конкретном случају нису испуњени законски услови за брисање као неоснованог предметног уписа предвиђени у члану 60. став 1. тачка 3. Закона о поступку за упис у судски регистар, то је првостепени суд правилно и законито поступио када је донео првостепено решење којим је обуставио поступак брисања неоснованог уписа.

На темељу изнетих разлога и на основу члана 54. тачка 2. Закона о поступку за упис у судски регистар, Виши трговински суд Србије је одбио жалбу предлагача као неосновану и потврдио решење регистарског суда.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 6093/03 од 10.9.2003. године)

**Кауција. Лицитација
(Члан 32. и 33. Закона о облигационим односима)**

Уплатом девизног износа на име кауције на благајну продавца пре одржавања лицитације сматра се да је страни купац стекао право да учествује на јавној дражби.

Из образложења

Предметна одлука Управног одбора туженог је пуноважна, законита и правилна. Одлуком Управног одбора туженог констатовано је да су 16 старих неупотребљивих баржи на лицитацији која је одржана дана 5.9.2003. године продате италијанској фирми „Р. К“ из У. Предметне барже су продате на лицитацији, која има карактер опште понуде из члана 33. Закона о облигационим односима. Лицитација је, у ствари, предлог за закључење уговора, који је учињен одређеном броју лица и који садржи битне састојке уговора чијем је закључењу намењен и она важи као понуда из члана 32. Закона о облигационим односима. Купац је у свему поступио по условима за лицитацију, излицитирао највећу цену, уплатио кауцију од 10% и исплатио купопродајну цену. Због тога тужилац не може да се сматра купцем предметних баржи, како је то тужбеним захтевом тражио.

Најспорнија околност у предметном спору је та да ли је „Р. К“ испунио услов за лицитацију у погледу претходне уплате 10% од вредности предметних баржи, као кауцију. Тачно је да туженом предметна средства на име кауције од стране купца нису уплаћена на жиро рачун. Међутим, купац је 10% кауције исплатио на благајну туженом и то у еврима. То је сасвим довољно. Уплатом девизног износа на име кауције на благајну продавца пре одржавања лицитације сматра се да је купац стекао право да учествује у лицитацији. На овакав закључак није од утицаја околност што се можда ради о привредном преступу, односно што је та уплата можда и супротна Закону о девизном пословању. Битно је само то да је купац испунио своју обавезу полагања кауције у висини од 10% од вредности предметних баржи које су се продавале на лицитацији. У списима предмета постоји доказ да је купац исплатио у целости купопродајну цену за предметне барже. Исплатом купопродајне цене излицитиране на јавном надметању, италијанска фирма „Р. К“ из У. дефинитивно је постала купац 16 баржи.

(Пресуда Вишег трговинског суда Пж. 7871/03 од 24.11.2003. године)

**Ништавост предмета обавезе
(Члан 49. Закона о облигационим односима)**

Штампање сабраних дела било ког аутора не представља предмет уговора који је противан принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима.

Из образложења

Тужилац тужбеним захтевом тражи извршење уговора који је закључен 28.7.1998. године и обавезивање туженог на исплату уговореног износа од 335.000,00 динара са припадајућом затезном каматом.

Оценом изведених доказа првостепени суд је правилно и потпуно утврдио одлучне чињенице од којих зависи основаност тужбеног захтева и то:

- да су Уговор о заједничком издавању сабраних дела проф. др. М.М. број 01-1026 од 28.7.1998. године закључили тужилац, тужени и Предузеће „V. P“ из Б;

- да су уговорне стране чланом 2. Уговора предвиделе да ће сабрана дела која су предмет овог уговора бити штампана у тиражу од 3000 примерака, од чега по 1000 примерака за сваку уговорну странку;

- да је чланом 3. Уговора предвиђено да штампање сабраних дела обавља тужилац;

- да је чланом 4. Уговора предвиђено да трошкове штампе који износе 1.005.000,00 динара уговорне стране деле на три једнака дела, као и да је истим чланом предвиђено да ће ИП „П“, овде тужени, део своје обавезе од 335.000,00 динара утврђене по паритету за 1 = 6,7 динара измирити до 15.4.1999. године;

- да је тужилац испоручио, а тужени примио 1000 примерака уговорених сабраних дела;

- да је „V. P“ с обзиром да је ИП „П“ била у тешкој ситуацији, преузео да за њу плати део ауторског хонорара од око 96.000,00 динара, те да је прихватио да се туженом одложи плаћање његовог дела како би продајом примерака дошао до новца;

- да је за туженог читав посао био финансијски привлачан и да су туженом по договору учињене погодности око плаћања.

Тужени својим жалбеним наводима није довео у сумњу овако утврђено чињенично стање од стране првостепеног суда.

Предметни уговор није привидан како то покушава да тужени у жалби убеди Виши трговински суд.

Према члану 66. став 1. Закона о облигационим односима „Привидан уговор нема дејства међу уговорним странама“.

Ради се, у ствари, о фиктивном уговору, који уговорне стране нису хтеле да закључе иако су изјавиле да закључују уговор.

Из изведених доказа се не може закључити да уговорне стране нису хтеле закључење Уговора о заједничком издавању сабраних дела проф. др М. М. Саслуша-

ни представници две уговорне стране, који су и потписали Уговор и пре тога учествовали у преговорима, посведочили су да је предметни Уговор израз стварне воље уговорних страна.

Члан 66. став 2. Закона о облигационим односима каже: „Али, ако привидан уговор прикрива неки други уговор, тај уговор важи, ако су испуњени услови за његову правну ваљаност“.

Ради се о симулованом и дисимулованом уговору. Уговор који је закључен није стварна воља уговорних страна, њихова стварна воља је овај други уговор, који није видљив, који је прикривен, дисимулован.

Међутим, у конкретном случају, по мишљењу Вишег трговинског суда, нема дисимулованог уговора. Постоји само један уговор, који није ни фиктиван ни симулован. То је Уговор о заједничком издавању сабраних дела проф. др М. М. Овај уговор је пуноважан, а не апсолутно ништав, како то сматра жалилац.

Но, жалилац сматра да је предметни уговор ништав и из других основа. Тако он истиче да је предмет обавезе недопуштен.

Према члану 49. Закона о облигационим односима предмет обавезе је недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима.

Предмет спорног уговора је издавање и штампање сабраних дела проф. др М. М. Штампање сабраних дела неког аутора не представља предмет уговора који је противан принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима. Аутор је аутор, макар то била и проф. др М. М. Дела овог аутора нису била забрањена за издавање и штампање у тренутку закључења Уговора и нису таква ни у време закључења главне расправе пред првостепеним судом. Дакле, са аспекта предмета уговора исти је пуноважан.

Даље, жалилац се позива на ништавост уговора по основу недопуштене каузе, која је скривена и не види се у тексту предметног уговора.

Члан 51. Закона о облигационим односима гласи:

„1. Свака уговорна обавеза мора имати допуштен основ.

2. Основ је недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима.

3. Претпоставља се да обавеза има основ иако није изражен“.

Жалилац основ свог обавезивања (каузу) види у томе што су уговорне стране ишле за тим да остваре забрањену сврху која је противна принудним прописима. Та забрањена сврха се по туженом испољава у ауторском хонорару проф. др М. М. у висини од 42.000 тадашњих ДЕМ. Овај хонорар је превисок у односу на друге ауторе чији хонорар је у време закључења овог уговора износио 500 тадашњих ДЕМ и који аутори су много афирмисанији у односу на проф. др М. М.

Такође, и трошкови штампања сабраних дела проф. др М. М. су велики и износе 50.000 тадашњих ДЕМ, иако су просечни трошкови штампања ових дела у време закључења Уговора по рачуници и прилозима туженог износили 7.200 тадашњих ДЕМ.

Жалилац ни у овоме није у праву.

Кауза за све уговорне стране била је остваривање профита.

Претходни директор туженог који је закључио предметни Уговор Ч М. саслушан пред првостепеним судом изјавио је да је пројекат издавања и штампања сабраних дела проф. др М. М. био финансијски привлачан, да је циљ туженог био да што више добије, а мање да да, да је у сваком случају туженом учињена погодност јер је у пројекат тужени ушао без обртних средстава, да је ИП „П“ ДД Б. било у професионалном интересу да објави сабрана дела проф. др М. М. и да је хонорар аутору исплаћен у књигама путем компензације са ИП „V. P“ из Б.

Са друге стране, треба истаћи да тужилац тужбеним захтевом тражи само трошкове штампања сабраних дела проф. др М. М. који трошкови падају на терет туженог у висини од 335.000,00 динара (члан 4. Уговора), а не исплату накнаде за хонорар аутору. Можда су трошкови штампања (реализација компјутерске припреме, лектура, коректура, визура и штампање сабраних дела - члан 3. Уговора) и превисоки, али туженом је учињена погодност да их плати након 8 месеци од дана закључења уговора. У том периоду тужени је могао да прода својих 1000 примерака сабраних дела проф. др М. М. и из продајне цене је могао да исплати трошкове штампања књиге. Наиме, уговорена цена по једном комплету књига било је 600 динара, па када се то помножи са 1000 примерака добије се износ од 600.000,00 динара. Да је продао све примерке - комплете сабраних дела проф. др М. М. тужени је могао да исплати трошкове штампања и део ауторског хонорара (335.000,00 + 96.000,00 = 431.000,00 динара) и да оствари добит из овог пројекта у висини од 169.000,00 динара (600.000,00 – 431.000,00 = 169.000,00 динара).

Следи, да кауза предметног уговора није недопуштена, што значи да је спорни Уговор и са овог аспекта правно ваљан.

На пуноважност уговора свакако не може утицати жалбени навод туженог да тужени није могао да пронађе примерак уговора, него да га је тек пронашао након подношења тужбе првостепеном суду. То је ствар која се тиче искључиво туженог и која се не може односити на друге уговорне стране, па ни на тужиоца.

Полазећи од правилно и потпуно утврђеног чињеничног стања, Виши трговински суд сматра да је првостепени суд правилно применио материјално право када је усвојио тужбени захтев и обавезао туженог да тужиоцу исплати износ од 335.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 15.4.1999. године до исплате, позивајући се на одредбе чланова 17. и 277. Закона о облигационим односима.

Тужилац је извршио своју уговорну обавезу из члана 6. Уговора од 28.7.1998. године и 1000 одштампаних примерака сабраних дела проф. др М. М. испоручио туженом.

Тужени није испунио своју уговорну обавезу из члана 4. Уговора јер тужиоцу није исплатио трошкове штампања који су пали на терет туженог у износу од 335.000,00 динара, и то најкасније до 15.4.1999. године.

У таквој чињеничној и правној ситуацији тужилац као поверилац основано захтева од туженог као дужника извршење уговора. Тужилац је страна верна уговору и има право да у смислу члана 124. Закона о облигационим односима захтева испуњење уговорне обавезе.

Тужени своју доспелу уговорну обавезу није извршио тако да је правилно обавезан пресудом првостепеног суда на исплату новчане обавезе са припадајућом законском затезном каматом.

Правилна и законита је и одлука првостепеног суда о трошковима парничног поступка, и то како по основу тако и по висини.

На темељу изнетих разлога и на основу члана 368. Закона о парничном поступку, Виши трговински суд је одбио жалбу туженог као неосновану и потврдио пресуду првостепеног суда.

(Пресуда Вишег трговинског суда Пж. 2964/03 од
29.12.2003. године)

Право прече куповине закупца (Члан 527. - 533. Закона о облигационим односима)

Установљење права прече куповине на страни закупца није противно принудним прописима, а пошто исто није забрањено, оно је дозвољено.

Из образложења

Првостепени суд је погрешно закључио да је тужилац тај који је према условима о јавном надметању путем прикупљања писмених понуда, понудио најповољнију цену и да је самим тим стекао право на закључење уговора о купопродаји са туженим првог реда. Првостепени суд је пренебрегао околност да је тужени другог реда испунио услове из тач. 15. Услови продаје, према којој одредби уредан купац има право првенства куповине пословног простора који користи по основу уговора о закупу, уколико његова понуда није најповољнија под условом да прихвати највећу понуђену купопродајну цену за предметни пословни простор. Тачно је да понуда туженог другог реда није била виша од понуде тужиоца, односно да је понуда тужиоца била највиша. Међутим, тужени другог реда је купац пословног простора и као такав је у својој понуди између осталог истакао да ће се користити правом прече куповине и да ће прихватити све услове предвиђене огласом о продаји.

Ове околности указују на то да је првостепени суд извео погрешан правни закључак, да је тужилац првог реда победио на јавном надметању и да је стога предметни уговор о купопродаји пословног простора, закључен између туженог првог реда и туженог другог реда, ништав.

Погрешно правно закључивање првостепеног суда спада у домен погрешне примене материјалног права. У домен погрешне примене материјалног права спа-

да и правни став првостепеног суда да се не може признати право прече куповине на предметном пословном простору, који је предмет купопродаје закупу, тог истог пословног простора из разлога што ниједним законским прописом није предвиђено такво право. Виши трговински суд сматра да установљавање права прече куповине на страни закупца, није противно принудним прописима, а пошто исто није забрањено, оно је дозвољено.

Пошто оглас путем штампе не представља понуду за закључење уговора, него само позив да се учини понуда под објављеним условима, достављање понуда од стране учесника у јавном надметању, не доводи до закључења уговора, већ представља само понуду за закључење уговора коју оглашивач може да прихвати или одбије. Како је право лица које је учинило позив за подношење понуде у огласу у дневној штампи, да одлучи о томе да ли ће извршити избор најповољнијег понуђача, односно да утврди која је понуда најподобнија, то трећа лица подносиоци понуде путем огласа не могу тражити утврђивање ништавости одлуке о избору најповољнијег понуђача, уз обавезивање да се поново изврши избор између поднетих понуда, односно не могу тражити да се утврди да је ништав уговор о купопродаји, који је лице које је учинило позив за подношење понуде, закључило са закупцем који се користио правом прече куповине, прихвативши највишу понуђену цену и уплативши исту, а што произлази из доказа поднетих уз жалбу друготуженог.

Имајући у виду изнето, неспорна је чињеница да је првотужени објављивањем огласа за продају пословног простора учинио позив свим заинтересованим правним и физичким лицима под објављеним условима. Стога је првотужени на јасан и децидан начин прописао да купац има право првенства куповине пословног простора који користи по основу уговора о закупу, уколико његова понуда није најповољнија, под условом да прихвати највећу понуђену цену за предметни пословни простор. С обзиром на изнето, првотужени је у потпуности поступио према условима огласа и уговор о купопродаји предметног пословног простора закључио са друготуженим.

Дакле, неумитно се намеће закључак да предметни уговор о купопродаји пословног простора између првотуженог и друготуженог није ништав, тако да тужилац не може основано ставити захтев као у ставу III свог петитума, да се обавезе првотужени, односно сада његов правни следбеник, да са тужиоцем закључи уговор о купопродаји пословног простора у Земуну, ул. Карађорђевог трг бр. 1, Л-1, површине 156 м², за купопродајну цену од 7.610.000,00 динара, уз обавезу тужиоца да плати порез на промет апсолутних права и трошкова овере уговора на суду, што ако не учини да правноснажна пресуда замени предметни уговор о купопродаји.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 2587/03 од 23.6.2003. године)

Застарелост. Асигнација (Члан 1024. Закона о облигационим односима)

Рок застарелости тражбине из асигнације не износи 10 година већ годину дана.

Из образложења

Погрешна примена материјалног права манифестује се у томе што је првостепени суд погрешно нашао да се тужбени захтев тужиоца темељи на правном институту стицања без основа – правно неоснованог обogaћења. Из тог утврђења произашао је и погрешан закључак првостепеног суда да је приговор застарелости истакнут од стране туженог неоснован, те да застарелост утуженог потраживања износи 10 година сходно члану 371. Закона о облигационим односима.

Из списка предмета произлази да је предмет ове парнице тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му исплати износ од 850.000,00 динара спп. Тужилац је као правни основ свог тужбеног захтева одредио стицање без основа – правно неосновано обogaћење што је првостепени суд и прихватио. Наиме, првостепени суд је нашао да како се у конкретном случају ради о потраживању по основу стицања без основа за који је предвиђен рок застарелости од 10 година, то потраживање тужиоца није застарело, па је из тих разлога и одбио приговор застарелости који је уложио тужени у току првостепеног поступка, позивајући се на одредбу члана 371. Закона о облигационим односима.

Првостепени суд при томе није образложио зашто сматра да се у конкретном случају потраживање тужиоца темељи на правном институту стицања без основа.

Супротно првостепеном суду Виши трговински суд сматра да се потраживање тужиоца у износу од 850.000,00 динара заснива на уговору о асигнацији од 27.9.1996. године, закљученом између упутиоца ЈП „К’ Л, упућеника 1. ЕПС Б, упућеника 2. ЕД П, упућеника 3. Фабрика цемента Н. П. и примаоца упута Компаније „Д. О“ Главна филијала Л. Према томе, ради се о потраживању, односно тужбеном захтеву тужиоца ради извршења тражбине из асигнације.

Рок застарелости тражбине из асигнације не износи 10 година по члану 371. Закона о облигационим односима, већ у конкретном случају треба применити одредбу члана 1024. Закона о облигационим односима. Према одредби члана 1024. Закона о облигационим односима право примаоца упута да захтева испуњење од упућеника застарева за годину дана, а ако за испуњење није одређен рок, застарелост почиње тећи када упућеник прихвати упут, а ако га је он прихватио пре него што је дат примаоцу упута, онда када буде дато овоме.

Ради се о посебном року за застарелост тражбине из асигнације, који је потпуно независан од рока застарелости из основног односа између упутиоца и упућеника, као и примаоца упута.

Због погрешне примене материјалног права у вези са правном квалификацијом правног основа тужбеног захтева тужиоца, те у вези са одређивањем рока заста-

релости за утужено потраживање, првостепени суд је непотпуно утврдио чињенично стање. Наиме, првостепени суд није утврдио основну чињеницу од када почиње да тече рок застарелости утуженог потраживања.

Без утврђења ове чињенице није могуће донети одлуку о приговору застарелости утуженог потраживања који је изјавио тужени.

Због ових разлога Виши трговински суд је био принуђен да уважи жалбу и да укине првостепену пресуду у побијаним ставовима II и III изреке. Одлука Вишег трговинског суда темељи се на одредби члана 370. став 1. Закона о парничном поступку.

У поновном поступку првостепени суд ће утврдити одлучне чињенице у вези са приговором застарелости утуженог потраживања који је изјавио тужени. То, у ствари, подразумева обавезу првостепеног суда да утврди од када почиње да тече рок застарелости утуженог потраживања из асигнације и да, полазећи од тог утврђења, примени одредбе члана 1024. Закона о облигационим односима и закључи да ли је у конкретном случају застарело право тужиоца као примаоца упута да захтева испуњење тј. исплату износа од 850.000,00 динара од туженог као упућеника. Ако нађе да је приговор застарелости основан првостепени суд ће одбити тужбени захтев у супротном усвојиће исти, будући да је између парничних странака спорно само правно питање застарелости утуженог потраживања.

(Решење Вишег трговинског суда Пж. 1665/03 од 24.7.2003. године)

Ништавост вансудског поравнања (Члан 1096. и 1097. Закона о облигационим односима)

У случају ништавости (непостојања) основног уговора ништаво је и вансудско поравнање закључено у вези са основним уговором.

Из образложења

Првостепени суд је, пре свега, правилно утврдио материјалноправну природу Протокола, правно их квалификујући као уговоре о вансудском поравнању. Такође, првостепени суд је правилно нашао да су предметни протоколи ништави, па пошто су исти протоколи ништави стоји такође правилан правни закључак првостепеног суда да је због ништавости истих тужбени захтев тужиоца за извршење Протокола - Уговора о вансудском поравнању неоснован. И по правном схватању Вишег трговинског суда неоснован је захтев тужиоца за извршење ништавог правног посла.

Предметни Протоколи су ништави са разлога што тужилац није доказао постојање основног правног односа из којег су произашли Протоколи као један вид вансудског поравнања. Правни основ оваквог резонавања лежи у одредбама члана 1096. Закона о облигационим односима. Према члану 1096. став 2. Закона о об-

лигационим односима ништаво је поравнање о ништавом правном послу и када су уговарачи знали за ништавост и хтели поравнањем да је отклоне. У конкретном случају основни правни посао је ништав будући да нема никаквих доказа о његовом постојању. Ради се, у ствари, о непостојећем правном односу - уговору. По нашем праву непостојећи уговори су ништави уговори. Пошто је, дакле, ништав основни уговор, ништаво је и вансудско поравнање закључено у вези са непостојећим правним односом.

Даљи ослонац за овакво закључивање Вишег трговинског суда лежи у одредби члана 1097. став 1. Закона о облигационим односима. Ова одредба прописује да је поравнање ништаво ако је засновано на погрешном веровању оба уговарача да постоји правни однос који, у ствари, не постоји. Ова одредба надовезује се на претходну одредбу из члана 1096. Основни правни однос, у ствари, не постоји, односно боље рећи тужилац на коме лежи терет доказивања ове чињенице исту није доказао. У овом случају првостепени суд је правилно применио процесно правило о терету тврдњи и терету доказивања из члана 221а. Закона о парничном поступку закључивши да тужилац није доказао постојање основног правног посла, на темељу којег је закључено вансудско поравнање парничних странака, односно предметни Протоколи.

Сами по себи тачни су жалбени наводи тужиоца да је основ његове тужбе испуњење уговора о вансудском поравнању. Но, не могу се прихватити резони жалиоца да свако даље испитивање односа који су постојали пре закључења предметних Протокола није предмет овог спора и да би свако поступање суда представљало повреду члана 2. Закона о парничном поступку. Виши трговински суд је у претходно наведеном делу образложења своје пресуде изнео своје правно становиште на темељу ког је сматрао и аргументовао да се правни однос парничних странака мора посматрати у целини и довести у везу основни правни посао са предметним Протоколима.

Тачно је и то да тужени није извршио обавезу по спорним Протоколима, али ово није ни морао будући да су предметни Протоколи ништави.

(Пресуда Вишег трговинског суда Пж. 7635/03 од
10.11.2003. године)